

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Tervdokumentáció átdolgozása

Ügyszám: SZJSZT – 11/13.

A Törvényszék által feltett kérdések:

1. Tanulmányozzák át a periratokat!
2. Állapítsák meg, hogy (a korábbi B. F. N. R.) a L. F. R. 2/B terminál tervei és a Belső Tervek önálló, egyéni szerzői alkotásnak minősülnek-e; ha igen, lehet-e az alperesen kívül más személyt szerzőtársnak tekinteni; ha igen, milyen mértékben.
3. Nyilatkozzanak arról, hogy a 2/B terminál tervei és a Belső tervek tekintetében a felperes által végzett munka keletkeztetett-e bármiféle szerzői művet, ha igen, mennyiben és az milyen kapcsolatban van az alperesi tervekkel.
4. Közöljék, hogy a 2/B terminál építési munkái során az alperes terveit átdolgozták-e; ha igen, milyen mértékben.
5. Adjanak választ a peres felek kérdéseire, így az alperes 2011.08.17-i levelében írt kérdésekre, amelyet 2011.09.20-án érkezettek a bíróságon a 6. beadvány mellékleteként.
6. Jelöljék meg, hogy az alperes tervezési tevékenysége körében a vagyoni jogok mértéke meghatározásánál a megjelölt díj elfogadható-e, illetve milyen díjszabás alkalmazható.
7. Tegyék meg esetleges egyéb releváns észrevételeiket.

A felperes által feltett kérdések

1. Szerezhetett-e bármilyen mértékben is vagyoni jogokat alperes a 2/B terminál tervei tekintetében, annak ellenére, hogy
 - a tervezési munka elvégzésére nem alperes, hanem felperes kötött tervezés szerződést,
 - a tervlapokon felperes tervezői pecsétje és felperesi munkavállalók aláírása szerepel,
 - alperes a felperessel kötött munkaszerződésen és a felperessel kötött felhasználási szerződésen kívül egyéb szerződéssel nem rendelkezik,
 - alperes mint munkavállaló a munkáltató felperessel a felhasználási szerződést megkötötte és a tervezésben részt vett számos más munkavállalóval együtt a szerzői jogdíjat felvette,
 - alperes a kiviteli tervek elkészítésének nagyobb részében egyáltalán nem végzett tervezési feladatokat,
 - alperes a tervezéshez szükséges feltételekkel önállóan nem rendelkezett (iroda, számítógép, tervezői programok, felelősségbiztosítás, stb.), ezeket mint minden más munkavállaló esetén felperes mint munkáltató biztosította?
2. A 2/B terminál komplett tervezési feladatainak elvégzéséhez hozzávetőlegesen hány szakember bevonása szükséges és összességében hány mérnöknap munkavégzését igényel?

3. A "belső tervek" tekintetében szerezhették-e alperes vagyoni jogokat, annak ellenére, hogy
 - azok megítélésünk szerint egyéni, eredeti jelleggel nem bírnak,
 - azok tekintetében a vagyoni jogokat a L. Társaság magának állította?
4. Amennyiben a t. Szerzői Jogi Szakértői Testület véleménye szerint alperest a fentiek ellenére mégis megilletik valamilyen arányú vagyoni jogok, akkor további kérdésként merül fel, hogy felperes megsérthette-e ezeket a vagyoni jogokat annak ellenére, hogy
 - az alperes által vitatott tervezésben felperes csupán alvállalkozóként vett részt,
 - az alperes által vitatott tervezést megrendelői döntés alapján bontás előzte meg és a bontási terveket nem felperes készítette,
 - a "belső terveket" felperes nem is ismerte, így felhasználni se tudta?
5. Amennyiben a t. Szerzői Jogi Szakértői Testület véleménye szerint alperest a fentiek ellenére mégis megilletik valamilyen arányú vagyoni jogok, akkor további kérdésként merül fel, hogy annak aránya pontosan és kétséget kizáróan meghatározható-e, különös figyelemmel arra, hogy
 - alperesen kívül számos más felperesi munkavállaló is részt vett a 2/B terminál tervezésében, az alpereshez képest lényegesen nagyobb arányban,
 - a 2/B terminál tervezési munkáit 50%-ban a felperes és 50%-ban az U. Társaság végezte?

Az alperes által feltett kérdések

1. Mikor keletkeznek a védett alkotáson szerzői jogok? Ki a szerző? Mikorra tehető a szerzői jogi védelem keletkezése?
2. A Belső tervek önálló szerzői jogi védelem alatt állnak, azoknak elkülönült egyéni, eredeti jellege szerzői jogi szempontból megállapítható-e? Önálló szerzői jogi védelemben részesíthetőek-e?
3. A tervek átdolgozásra kerültek-e?

Válaszok a törvényszék által feltett kérdésekre

Az eljáró tanács a felperes által feltett Ad.1. válasz kivételével (1 fő nemlegesen szavazott) az alábbi szakvéleményt egyhangúlag elfogadta.

Ad.2

Az eljáró tanács előljáróban leszögezi, hogy e kérdést úgy értelmezte, hogy az az L. F. R. 2B Termináljának ('Terminál') és az azon belül található belső tereknek ('Belső terek') első, eredeti terveire (a továbbiakban: 'Eredeti tervek') vonatkozik.

Az eljáró tanács a rendelkezésre álló tervek áttekintését követően, azok alapján megállapította, hogy mind a Terminál, mind a Belső terek tervei a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény ('Sztj.') 1. § (3) bekezdésének megfelelő egyéni, eredeti jellegű műveknek minősülnek. Megjegyezni kívánja az eljáró tanács, hogy egy meghatározott célra rendelt létesítmény – így pld. egy repülőtér esetében is – a funkcionális elvárások kétségtelenül befolyásolják a tervezői tevékenységet, ez azonban többnyire nem jár (és jelen esetben sem járt) a tervezői alkotótevékenység teljes determinációjával: a tervezési folyamat során a tervező alkotó(k) megítélésétől, tervezői elképzelésétől függő változatok jöhetnek

létre. Abban az esetben pedig, ha az egyes tervezők a funkcionális elvárások figyelembevételével is egymástól eltérő eredményre juthatnak, a terv egyéni-eredeti jellegűnek minősül.

A lehetséges szerzőtársak személyére vonatkozóan az eljáró tanács mindenekelőtt általánosságban jegyzi meg, hogy ilyen léptékű tervezési feladatokat a gyakorlatban többnyire nem egyetlen tervező jegyezi. Tekintettel azonban arra, hogy a jelen ügyben vizsgálatra benyújtott kész tervekben már az egyes egyedileg készülő tervfázisok nem szétválaszthatóak, csak közvetetten, a vonatkozó egyéb dokumentumok figyelembevételével valószínűsíthető, hogy a tervek elkészítése jelen esetben is több személy együttes munkájának eredménye volt, illetve hogy e tervezők milyen arányban vettek részt az alkotási folyamatban. Így pld. a Terminál esetében az 1993. szeptember 23-án, illetve november 10-én a társszerzők és a felperes között létrejött szerződések rögzítenek szerzőségi arányokat, míg a Belső terek tervezési esetében ilyen, a szerzőségi arányra vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre, csupán az alperes által 2008. december 3-i tárgyaláson csatolt terven feltüntetett tervezői nevekből lehet következtetni a többes szerzőségekre.

Ad 3. és 4.

Az eljáró tanács a rendelkezésre álló tervrajzok alapján megállapította, hogy a felperes által végzett munka eredményeként a Terminál tervei jelentős mértékű átdolgozásra kerültek, amelynek eredményeként a Terminál Eredeti tervéből új, szerzői jogi értelemben átdolgozott műnek (Szjt. 4 § (2) bek.) minősülő alkotás ('Átdolgozott terv') jött létre. A Belső terek tervének esetében ugyanakkor – tekintettel arra, hogy a megrendelő az eredeti Belső terek bontását rendelte el és felperes csak ezt követően, az eredeti tervtől függetlenül készítette el az új Belső terek tervét – átdolgozás nem valósult meg: az új terv az eredeti tervtől független, egyedi tervnek tekinthető.

Ad 6.

Kötelezően alkalmazandó díjszabás a díjmérték megállapítására vonatkozóan nincsen, a jogdíj mértéke minden esetben az érintett felek közötti megállapodás tárgyát képezi. Jelen ügyben alperes díjszámítása kizárólag a Magyar Építész Kamara tervezési díjtáblázatának ajánlásain alapul, ez azonban a mai általános építészeti gyakorlatban reálisan nem elérhető.

A teljes megfizetett tervezési díj felperesre eső részéből, a ténylegesen az építészeti tervezésre eső hányadból levonandóak a következők:

- Belső terek terveinek díja.
- Kiviteli tervek díj, amint a Magyar Építészeti Kamara díjszámítása szerint a kivitelezési tervezés külön szolgáltatás, amelyet következképp bárki elvégezhet.

Az így megmaradó hányad 50%-a tekinthető az alperes tiszteletdíjának, mivel ő magánszemélyként már nem számíthatott fel olyan járulékos költségeket, mint a rezsi költség, a szerkesztők munkabére, biztosítás, tervezési szoftverek stb.

Ad 7.

Az eljáró tanácsnak egyéb észrevétele nincs.

Válaszok a felperes által feltett kérdésekre

Ad 1.

Alperes jogszerzése (pontosabban annak megítélése, megilletik-e jelenleg a részvételével készült terveken vagyoni jogok) jelen esetben annak függvénye, hogy e terveket a felperessel a tervek készítése idején fennálló munkaviszonya részeként, munkaköri kötelezettségként vagy azon kívül alkotta-e. Az eljáró tanács a másodfokú bíróság részítéletének 6-7. oldalán foglalt indokolás, valamint a Tervező alperessel a kérdéses időszakban fennálló munkaszerződése alapján nem látja *közvetlenül* alátámasztottnak az alperes Eredeti Tervekre vonatkozó vagyoni jogainak felperesre való átszállását.

Ugyanakkor az eljáró tanács álláspontja szerint *közvetetten* mind az építészeti tervezői gyakorlat, mind az eljáró tanács rendelkezésére álló – a Tervező és az alperes között a tervezés időszakára irányadó munkaszerződésen túlmenő – egyéb dokumentációk, így különösen a 13. sz. vezérigazgatói utasítás is alátámasztják, hogy az Eredeti Tervek készítése a Tervező munkaköri kötelezettsége volt.

Az építészeti tervezési gyakorlatot illetően az eljáró tanács ismerteti az alábbiakat:

- a) A felpereshez hasonló tervező irodák gyakorlatában – amennyiben az ügyvezető is gyakorló építész – általános, hogy az ügyvezető is tervez, a tervező iroda nevében és képviselőjében. Az ilyen jellegű feladat annyira kézenfekvő, hogy azt a legritkább esetben rögzítik a munkaköri leírásban.
- b) Ekkora léptékű tervezési feladatot az általános gyakorlatban nem egyetlen tervező jegyez, amennyiben mégis, úgy önálló, névre szóló szerződése kellett volna, hogy legyen a Megbízóval (esetleg a felperessel), valamint az összes al- és társtervezővel.
- c) Ilyen volumenű megbízásnál kötelező a tervezői felelősségbiztosítás megkötése, amelynek a jogosult, felelős (és ilyen minőségében számon is kérhető) tervező- vagy tervezőiroda nevére kell szólnia. A csatolt dokumentumok ilyen biztosítást nem tartalmaznak, holott az eljáró tanács álláspontja szerint a biztosítást kötő személye (az alperes vagy a felperes) ugyancsak meggyőző érvül szolgálhatna a jogtulajdonos személyére vonatkozóan.
- d) Konkrét ügyben a tervezői gyakorlat szerint ugyancsak felperes jogszerzését támaszthatja alá az, hogy a Megbízóval (ill. egymással) csak a felperesnek és az U. Társaságnak volt szerződése, alperesnek önállóan nem, valamint, hogy az összes engedélyezési terven a felperes, a kiviteli terveken pedig az U. Társaság cégszerű aláírása szerepel. A terveket ugyancsak felperes engedélyeztette, valamint az engedélyen is ő szerepel.

A rendelkezésre álló iratok alapján ugyanakkor a fenti ismertetett gyakorlaton túlmenően megállapítható az is, hogy alperes felperestől a tervezés után az egykori Szerzői Jogvédő Hivatalon keresztül szerzői jogdíjat vett fel, amely elismerése annak, hogy a felperes, mint munkaviszonyban alkotott mű után járó szerzői jogdíjakat fizetett neki. A megküldött iratok között fellelhető az erről szóló szerződés, amelyet a szerzőtársak (így alperes) és felperes kötöttek és amely felperest végig munkáltatóként hivatkozza. Annak ellenére tehát, hogy alperes munkaszerződésében az első és másodfokú bíróság által is megállapítottan nem szerepel a tervezés, mint munkavégzési kötelezettség, mégis a hivatkozott szerződés alapján megállapítható, hogy felperes és alperes, mint munkáltató és munkavállaló kötöttek

szerződést arról, hogy felperes a tervdokumentáció hasznosításából hozzá befolyt jövedelem alapján részeltette jogdíjban a munkavállaló alperest.

A felperes által jelen kérdésben hivatkozott szempontok közül a *“a tervlapokon felperes tervezői pecsétje és felperesi munkavállalók aláírása szerepel,”* közvetetten szintén a munkaviszony fennállását támasztja alá.

Ad 2.

Ilyen mértékű tervezési feladat elvégzéséhez hozzávetőlegesen és minimálisan 22 különböző szakma együttes részvételére van szükség: ilyen pld. a generáltervezés, építészet, belsőépítészet, statika, mélyalapozás, gépészet, épületvillamosság, gyengeáram, geodézia, talajmechanika, kertépítészet, tűzvédelem, környezetvédelem, akusztika, közlekedés, költségelemző, szigetelés- és épületszerkezeti tervező, munkavédelem, függönyfal szaktervező, konyhatechnológia, repülőtéri technológia, lift- és mozgólépcső tervezés. Ez százon felüli szakember létszámot feltételez, akik a különböző tervfázisokon több hónapot (valószínűsíthetően több mint egy évet) dolgoznak. Ez összességében több tízezer mérnöknap tervezőmunkát igényel.

Ad 3.

A Belső terek terveinek egyéni-eredeti jellegére vonatkozóan az eljáró tanács a bíróság kérdéseire adott ad 2. válaszában fejtette ki álláspontját.

A belső terek vagyoni jogainak holléte az eljáró tanács álláspontja szerint nem releváns, mivel a tervek átdolgozása – a bíróság kérdéseire adott ad 3. és 4. válaszból következően – nem történt meg.

Ad 4.

A Belső Terek tervének ismeretére, illetve a tulajdonosi bontás relevanciájára vonatkozóan ld. a bíróság kérdéseire adott ad 3. és 4. választ. Abban az esetben azonban, ha az alperesnek a tervek vonatkozóan vagyoni joga állna fenn és átdolgozás valósult meg, a jogsértés szempontjából nem lenne relevanciája annak, hogy felperes, mint alvállalkozó végezte a tervezést: ha az Eredeti tervek átdolgozását ő végezte, az átdolgozásra vagy közvetlenül vagy megrendelőjén keresztül meg kellett volna szereznie az engedélyt.

Ad 5.

Az alperes megillető szerzőségi arányra vonatkozóan ld. a bíróság kérdéseire adott ad 2. választ. A felperes és az U. Társaság közötti munkamegosztás ugyancsak mérlegelési szempont lehet a szerzőségi arányok megállapítása során.

Válaszok az alperes által feltett kérdésekre

Ad 1.

Az Sztj. 9. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége. Elvben a mű elkészültével – létrejöttével – keletkezik a szerzői jog, azonban a szerzői jogi védelem a mű

egyéni-eredeti jellegének megjelenésével is keletkezhet: nem függ tehát attól, befejezett-e a mű, illetve mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől sem (Szjt. 1. § (3) bek.). Amennyiben egy mű részlet azonosítható és egy vagy több szerző szellemi alkotásának eredménye, akkor az már szerzői jogvédelemben részesül. A szerzői jogvédelem a szerzőt az alkotás tényénél fogva megilleti, nem függhet semmilyen adminisztratív eljárástól. Építészeti tervezés esetében általánosságban kijelenthető, hogy a szerzői jogi védelem már az építészeti tevékenység kezdetével, az első egyéni, eredeti jellegű, egyedi tervezési fázissal megkezdődik.

A szerző az, aki a művet megalkotta (Szjt. 4. § (1) bek.). Jelen ügy szempontjából szerzőnek az eredeti, átdolgozott és új tervek alkotói minősülnek (a szerzőségi vélelmekre és arányokra vonatkozóan ld. a korábbi pontokat).

Ad 2.

A Belső terek terveinek egyéni, eredeti jellegére, szerzői alkotásnak minősülésére vonatkozóan ld. a bíróság kérdéseire adott ad 2. választ. A Belső tervek perbeli esetben akár egy nagyobb tervezési folyamat részei, akár önállóan készült alkotások, ennek értelmében szerzői jogi védelemben részesülnek.

Ad 3.

A Terminál és a Belső terek terveinek átdolgozására vonatkozóan az eljáró tanács a bíróság kérdéseire adott ad 3. és 4. válaszában fejtette ki álláspontját.

Budapest, 2013. június 5.

dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

dr. Gondol Daniella
a tanács előadó tagja

Batta Imre
a tanács szavazó tagja

dr. Munkácsi Péter
a tanács szavazó tagja

Vadász Bence
a tanács szavazó tagja